

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Diluuntur argumenta prioris sententiæ. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Iudei, & Græci (scilicet apud Deum) Nam idem dominus dices in omnes, qui inuocant eum. Omnis enim qui-
cunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Quibus
verbis nomine Græci ceteras gentes vniuersi præ-
ter Iudæos intelligit; vt ita ostendat gratiam Dei
æqualem esse erga omnes nationes. Sed obiecit
sibi Paulus; *Quomodo inuocabunt, in quem non cre-
diderunt? aut quomodo credent sine prædicante?* ac si
dicat, distinctio est Iudæi, & Græci apud Deum,
neque ipse dices dona gratiæ suæ omnibus eque
largitur, siquidem non omnes ipsum inuocare
possunt, quod sine aliquo prædicatore illius no-
ticiam habere nequeant, & ad omnes nationes
hactenus prædicatores non miserit. Respondet
autem his verbis; *Et quidem in omnem terram exiuit
sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Intelli-
git absque dubio non modo in Palæstinam, sed in
Græcia quoque, & in omnes barbaras nationes.
Loquitur autem non de eo, quod futurum erat per
Apostolorum prædicationem, sed de eo, quod ad
illud vsque tempus acciderat. Quia scilicet omni
tempore Deus neminem à sua gratia exclusit, quo-
minus ipsum inuocare posset, & ideo hac cæle-
stium corporum machina, & pulchritudo omni-
bus semper se ipsum manifestauit.

Si ergo gentiles hac gratia Dei bene vterentur,
abundantior, & magis explicita mysteriorum fi-
dei cognitio ipsis donaretur. Sed quia initium
illud habuerunt, recte colligitur, auxilio sufficien-
ti ad credendum, & ad salutem non fuisse destitu-
tos; non quia eis concessum fuit auxilium, quod
proxime ad fidem omnium mysteriorum eos ex-
citaret, sed quia aliquod datum est, quo deum co-
lere, & inuocare quodammodo possent, quo si be-
ne vterentur, maiora in dies haberent. Ita de his
communibus auxiliis sentiunt Alex. 3. p. q. 69. m. 3.
ar. 1. ad vlt. & 2. p. q. 112. m. 3. casu 1. Bonau. in 3. d. 25.
ar. 1. q. 2. ad vlt. Duran. q. 1. n. 9. Gabriel in 2. d. 22. art. 3.
dub. 1. Adrian. quod lib. 4. art. 1. principali in 2. puncto.
Sorus lib. 2. de natura & gratia cap. 12. in fine, & in 4. d.
5. q. 1. art. 3. in fine. S. Tho. q. 14. de veritate, art. 11. ad 1.
& Paulus Oros. in Apolog. pro libert. arbit. quem c. præ-
ced. allegauit, cum ait, ministrari singulis adiuto-
rium, quo manifestum sit illis, quem cauere, &
quem inuocare debeant.

Verum in hac re cauendum est, ne villo modo
dicamus, homini bene operanti ex libero arbi-
trio gratiæ auxilia conferri, hoc enim absurdum
est, vt disput. 91. satis ostendimus. Atque ex hac
doctrina facile intelligitur illud, quod Scholasti-
ci communiter asserunt, de homine nutrito in
syluis, de hoc enim non aliter sentiendum est,
quam de homine apud Indos, aut in media gen-
tilitate nato, vbi ne verbum quidem mysteriorum
nostræ fidei audinit. De his ergo dicendum est,
multa communia auxilia habere, quibus si recte
operareptur, Deus etiam sine miraculo ab æterno
res ita disposuisset, vt non deesset illis, qui cetera
ad salutem necessaria doceret, facile enim etiam
absque miraculo ordinare posset, vt Christianus
aliquis vel certe plures, longinquas illas regiones
penetrarent, sicut iam penetrarunt auri, & argen-
ti cupiditate allecti. Quod verò nullus hactenus
in has, vel illas prouincias appulerit, iusto dei iu-
dicio effectum est, quia ab æterno vidit, multis
communibus auxiliis eos male vsuros.

Sed quæret aliquis, vtrum hæc cōmunia auxilia
sint solū ex gratia creationis, an ex gratia Christi,

quæ ad recte viuendum est necessaria? Respon-
deo, si quis bene vtatur priori aliquo auxilio, &
propter illius bonum vsum Deum aliquam aliam
gratiam donec, absque dubio illud prius auxilium
non fuisse donum solius creationis, sed per Chri-
stum ad recte viuendum; quia operandi ex solo
creationis dono nō datur gratia, vt in illa disp. 91.
satis demonstratum est. Addo etiam præter com-
munia auxilia, quæ necessario videntur sequi ex
dono creationis, quibus homo nunquam recte
operabitur, vt ei gratia Christi conferatur, esse et-
iam in gentibus alia auxilia illius gratiæ Christi,
quæ datur ad recte viuendum, dum interius cogi-
tatio hominis moueat ad cognitionem veri Dei,
ad rectam vitam, & ad tentationes superandas,
quibus interdum, aut fere semper Gentiles resis-
tunt. Illud tamen indubitatum est, quoties illis
vera mysteriorum cognitio denegatur, plura eos
commisisse peccata: alii quæ communioribus au-
xiliis gratiæ fuisse male vsos, ac proinde maiora
illis auxilia non concedi.

CAPVT VI.

Diluntur argumenta prioris sententiæ.

Inter ea, quæ pro priori sententiâ cap. 1. allata
sunt, fateor esse quædam difficiliora, qualia sunt
August. testimonia, quibus nescio, qua ratione la-
tis fieri possit. Quare necesse erit fateri, August.
eius fuisse sententiæ; alia vero facilius in bonum
sensum explicari possunt: nunc ergo ad singula or-
dine suo dicamus. Ad scripturæ testimonia respo-
deo Eccles. 7. & Ioan. 12. illud non posse, quod idem
est, atq; impossibile, sumo pro difficili: quare ne-
minem posse corrigi, quem Deus despexit, &
Iudæos non posse credere, ideo dicitur, quia diffi-
cile est talem corrigi, sicut erat difficile Iudæos
credere: vel certe de impossibilitate consequenti,
quam secum affert præscientia Dei, commodius
intelligitur, quia necessario colligitur hoc moder-
ille corrigitur, ergo non despicitur à Deo, & illa credit
predicationi, nec impeditur gloria huius mundi, quæ minus
credat: ergo non querit gloriam illam. Sic enim qui
corrigitur, & qui credit, præuenitur, vt congrue
contra omnia aduersantia vocetur. Qui vero non
ita congrue vocatur, non potest respondere im-
possibilitate consequenti, quia sic vocatus, præ-
scitur non responsurus. Testimonium autem An-
tiochi solum probat, illum non fuisse consequen-
tium à Deo misericordiam, & penitentiam, nec
cum lachrymis postulare, eo quod recte non
postularet, non quia destitutus esset auxilio quo
recte postulare posset.

Ad testimonium Patrum in primis dico, Illi-
dorum, & si qui sunt alij, qui eo modo loquuntur,
explicari posse, sicut testimonia Aug. quæ cōsulto
prætermisi, de impossibilitate consequenti, non
de antecedenti, nam qui non vocatur vocatione
congrua, supponitur ex præscientia Dei iam non
responsurus, & hac supposita non potest respon-
dere. Atque hæc quidem faciliora sunt.

Alia verò, quæ ex August. atulimus, in duas
classes distributa, meo iudicio recte explicari nō
possunt. Quocirca ego non dubitarem Aug. eni-
que discipulos Prosp. & Fulgēt. illius fuisse sen-
tentia: id quod mihi sit admodum probabile, quod
videam nūquam à Prospero, & Fulgentio Aug.
in hac parte excusari, cum tamen ipsum à mul-
tis aliis calumniis defendat, & in bonum sensum

Alexand.
Bonauent.
Durand.
Gabriel.
Adrian.
Sorus.
S. Thom.
Orosius.

Dubium sol-
uitur.

dicta illius interpretentur, & quamvis ea, quæ in priori classe retulimus, in bonum sensum quodammodo interpretari possemus, sicut exponeamus verba Concilii Tridentini, quæ ibidem recitauimus: quia tamen, quæ in posteriori classe allata sunt, nullam benignam patiuntur interpretationem, ideo vtrouique eiusdem fuisse sententiæ Augustinum non dubitamus.

Verba autem Concilii cap. illo 11. vno ex duobus modis puto intelligenda. Primum, ita ut particula nisi non sit exceptiua, sed vim habeat conditionalis, & sensus sit, Deus sua gratia iustificatos non deserit nisi, hoc est, si non, ab eis prius deseratur. Ac si dicat, hoc certissimum est, iustificatos à Deo destitui auxilio suo sufficienti, si ipsi prius non deserant Deum, quid autem, si ipsi deserant Deum, non decernit Concilium, & fortassis contra Aug. opinionem nihil definire voluit. Aut deinde explicare possemus Concilium non de auxilio præuenienti, sed de comitanti. De hoc autem verum est, nemini à Deo denegari, nisi ipse prius deserat Deum: quia nulli deest auxilium comitans, nisi quia ipse non cooperatur, & quia præuenienti auxilio resistit. De hoc autem manifeste loquitur, cap. 13. citato, cum asserit, Deus enim nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut caput opus bonum ita perficeret operans velle, & perficere. Homines namque deesse dicuntur gratiæ, cum Deo excitanti & vocanti non consentiunt & ideo dicit Anselm. lib. de casu diaboli cap. 7. Angelos malos non recepisse perseverantiam, quia noluerunt eam recipere. ut multis ipse contendit probare: id quod non de auxilio præuenienti, sed de comitanti debet intelligi: nam auxilium præueniens perseverantiam, ex eorum consensu non pendet. Eodem pacto Hugo de Sancto Victore summ. sentent. tract. 2. cap. 3. & lib. 1. de Sacram. p. 5. cap. 24. ait: Sed quia conuertebantur iudicio bene uolebant, quia gratiam cooperantem habuerunt: scilicet auertebantur, non iudicio precipitabantur, quia gratiam cooperantem non habuerunt, sed iudicio à gratia deserebantur: intelligi cooperantem, quia auertebantur: de quo iterum sequi disputationem. cap. 6. & 7. Sic ergo interpretari possumus Augustinum, eius discipulos, cum ita pronuntiant: Deus neminem deserit, nisi prius deseratur, ut intelligatur de auxilio cooperante. Prius enim est hominem resistere gratiæ præuenienti, & ei non cooperari, quam Deum denegare conuersum suum. Quod vero subiungunt: Et multos desertores ad se conuertit, sic possemus explicare: & multos, quæ suæ gratiæ vocanti defuerint, vberiori, & congrua vocatione ad se posita conuertit, ut faciant, quæ debent. Verum cum ex testimoniis posterioris classis de mente Augustini manifeste nobis constet, non videtur satis, si hoc modo priora illa explicemus.

Superest, ut rationi, quæ ultimo loco allata est, respondeamus. Dicimus ergo, gratiam necessariam ad operandum, sine qua operari nemo potest duplicem esse: quædam est antecedens, alia vero comitans. In hac autem disputatione de antecedenti sermo est, an ea, sine qua non potest homo operari, alicui denegetur: nam de comitanti nemo dubitat, multis non concecidi: quia gratiæ vocanti, & præuenienti ipsi desunt, & resistunt. Et quando prædicto argumento colligitur aduersarij: Ergo Deus non dat omnibus, quæ necessaria sunt ad operandum, distinguendum est. Sunt enim quædam necessaria ad operandum necessitate antecedenti,

hoc est, ex parte causæ, quæ priora sunt ipso consensu, & hæc sunt vocationes, excitationes, & gratiæ operantes, quæ nemini denegantur, ut hæcenus explicatum est. Alia vero sunt necessaria necessitate comitanti consensum nostrum, quæ simul cum illo requiruntur, & hæc sunt in nostra potestate, ut sequenti disputabitur: de negantur quæ à Deo iis, qui libertate sua nolunt eis adiunari: & huiusmodi sunt gratiæ cooperantes, seu comitantes. Ex hoc autem Deus nihil nocet nostræ libertati, cum in potestate nostra ea posita sint, & ex nostra libertate nobis desint. Quod enim sine illis non possumus operari, perinde est, atque sine nostra libertate non posse: sicut ergo necessitas consequens, aut comitans non tollit libertatem nostram, ut disputat. 68. capit. 4. ostensum est, ita etiam deesse alicui necessaria ad operandum, quæ solum sunt necessaria necessitate comitanti, nihil eius libertati nocet quilibet enim præuenit vocatione, & gratia operanti in sua habet potestate, cum voluerit, comitanti, ut sequenti disputatione, dicemus.

Denegatio gratiæ cooperantis non nocet libertati.

DISPUTATIO XCVIII.

An omnes, qui vocationi consentiunt, peculiari gratia excitentur.

Ex duobus equali gratia excitatis, interdum vnum consentire, alium repugnare reuocantes quidam autumant. c. 1. Præcedens sententia tripliciter intellecta reuocatur, cap. 2. Eum, qui respondet vocationi, maiori gratia præueniente fuisse excitatum, quam eum, qui resistit, tanquam reprobabilior sententia Scripturae testimonio probatur, cap. 3. Testimonia Patrum pro eadem sententia, cap. 4. Explicatio triplex præcedentis opinionis resellitur, cap. 5. Probabilior eiusdem sententiæ expositio, & confirmatio, cap. 6. Respondetur testimoniis prioris sententiæ, cap. 7. Solutio rationum eiusdem opinionis, cap. 8.

CAPVT I.

Ex duobus equali gratia excitatis, interdum vnum consentire, alium repugnare reuocantes quidam autumant.

Res hæc paucis ante annis à Theol. professoribus in cōtrouersiam reuocata est: quæ licet ab antiquioribus scholæ doctoribus tractata non sit, neque apud eos aliqua illius mentio habeatur: apud Augustinum tamen, qui de necessitate gratiæ differens nullum lapidem intentatum reliquit, præclara de illa extat sententia, quam, si recte intellexerimus, duabus extremis opinionibus reiectis, media via inoffenso pede curremus. Ex quo etiam perspicuum fiet, vtrum cum solo auxilio sufficienti aliquis saluetur, an peculiaris aliqua gratia iis, qui saluantur, semper donetur. Deinde, vtrum initium consentiendi gratiæ, aut dissentendi, ex nobis sumatur, an ex Deo. In qua re iuxta præscriptum Sedis Apostolicæ nulli parti notam inuens, nihilque interiri præiudicans, sed eiusdem Sedis de finitionem humiliter expectas, quid mihi probabilius, & doctrinæ patrum magis consentaneum videatur sincere pronuntiabo.

Quorundam igitur Theologorum sententia H h h 4 est,